

יבואו לידי מכשול באיסורי שבת מחמת זריזות המלאכה.

והנה הקס"ד דמשה יקל בעיניו לדחות שבת בפני מלאכת המשכן היא לפי שציווי מלאכת המשכן נשתנה מכל התורה כולה, שנאמר בהקהלת כל עדת בני ישראל (כמסופר בר"פ ויקהל) וכולם שמעו את הציווי ישר מפי משה רבינו בעצמו בשווה, משא"כ שאר ציוויי התורה נמסרו לבנ"י לפי "סדר משנה", כפי שהובא בפרש"י סוף פרשתנו (מעירובין נד, ב), שקודם נכנס אהרן כו' ורק לבסוף נכנסו כל ישראל, וכל בנ"י שמעו ההלכה או הפרשה מפי משה רק פעם אחת ואח"כ שמעו אותה גם מאהרן ובניו והזקנים (עירובין סו, ט), משא"כ כאן נצטוו משה להקהיל את כל ישראל ולמסור אליהם בעצמו את ציווי מלאכת המשכן

לכל ישראל בשווה בלי הבדל בין אהרן ובניו והזקנים לשאר העם, וזהו פירוש "אע"פ שהפקדתיך לצוותם על מלאכת המשכן", שמסירת ציווי זה הופקד רק בידי משה לבד. ולפיכך יש חשש שמשה יחשוב שחמור ציווי זה משאר מצוות התורה ויקל בעיניו לדחות את השבת.

וזה גופא כוונת הלימוד מן הכתוב "ואתה תדבר אל בנ"י", שהכתוב מדייק שמשה לבד הופקד על מסירת ציווי מלאכת שבת כמו שהופקד על ציווי מלאכת המשכן – ולא לפי "סדר משנה" כשאר ציוויי התורה – וכמפורש בפ' ויקהל שבעת הקהלה זו ציווה משה אותם גם על שבת (ואדרבא, עוד קודם למלאכת המשכן), ומזה ניתן ללמוד ששבת אינה קלה ממלאכת המשכן. וק"ל.

(חלק כו, ויקהל שיחה א)

ויקח את העגל גוי ויזר על פני המים וישק את בני ישראל (לב, כ)

הנה להלן (לב, לה) נאמר ויגוף ה' את העם, וצ"ב מאי טעמא שינה הכתוב בדיבורו, דגבי השקיית המים נאמר בני ישראל ובמגיפה נאמר את העם.

וי"ל ע"פ המבואר בחז"ל (ע"ז מד, א ועוד, והובא ברש"י עה"ת כאן) שנתכוון משה לבדקן כסוטות, דאלו שעבדו את העגל בלא עדים ובלא התראה בדקום המים וצבו בטניהם, ואלו שעבדו בעדים בלי התראה מתו במגיפה. והנה בטעם

שבירת הלוחות אי' בתנחומא (והובא ברש"י עה"ת להלן לד, א) משל למלך שהלך למדינת הים והניח ארוסתו עם השפחות מתוך קלקול השפחות יצא עלי' שם רע עמד שושבינה וקרע כתובתה אמר אם יאמר המלך להורגה אומר לו עדיין אינה אשתך כו' כן המלך זה הקב"ה השפחות אלו ערב רב והשושבין זה משה ארוסתו של הקב"ה אלו ישראל, ע"כ. הרי מפורש שרק בנ"י נחשבים ארוסתו של הקב"ה משא"כ הערב רב

ואין להקשות שלפ"ז יוצא דבר תימה, שאותם מבנ"י שעבדו את העגל בלא עדים והתראה נענשו ואילו אלו מהערב רב שעבדו באופן זה נשארו בחיים, כי כבר צווח הנביא (עמוס ג, ב) רק אתכם ידעתי גוי' על כן אפקוד עליכם את כל עונותיכם.

(חלק טז, שיחה ד)

הן בדוגמת שפחות. וא"כ מובן שבדיקת המים כסוטות מועלת רק לבנ"י ארוסתו של מקום ולא לשפחות אלו ערב רב. ואתי שפיר דגבי מגיפה נאמר "את העם" שגם ערב רב בכלל, משא"כ בהשקיית המים נאמר "בני ישראל" להוציא הערב רב שאינם בני אברהם יצחק ויעקב.

אוצר החכמה

ויקהל

ויקהל

ויאמר משה גוי' זה הדבר אשר צוה ה' לאמר (לה, ד)

זה הדבר אשר צוה ה' - לי, לאמר לכם (רש"י).

"זה הדבר אשר צוה ה' לאמר". ולכן פרש"י שיש חידוש עיקרי בציווי מלאכת המשכן, שדבר זה צוה ה' לאמר, שפירושו - "לי לאמר לכם", זאת אומרת שציווי מלאכת המשכן נאמר (לי) למשה, רק ע"מ לאמר לכם, שימסור אותו לבנ"י, אבל הוא עצמו אינו בכלל הציווי (משא"כ באזהרת שבת שגם הוא בכלל, ולכן נאמר שם "אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם", ולא נקט "לאמר"). ועי' פרש"י פקודי (לט, לג) שמשא"כ לא עשה שום מלאכה במלאכת המשכן, ולא הזכיר רש"י (ככתנחומא פקודי יא) שהי' מיצר על כך, וע"פ הנ"ל מובן שפיר, כי מעיקרא לא נצטווה על כך.

ואין לתמוה האיך יתכן שמשא"כ אינו בכלל ציווי מלאכת המשכן, כי

כבר הקשו מפרשים מה נשתנה פירוש תיבת לאמר בקרא זה שמש"ה הוזקק רש"י לפרש "לי לאמר לכם", והרי זהו פירוש תיבת לאמר בכ"מ, שצריכים למסור את הדברים לאחרים.

וי"ל דרש"י לא נחית הכא לפרש תיבת לאמר אלא ליישב דבר תמוה בכללות הכתוב. דלכאורה קרא זה מיותר לגמרי, שהרי כבר נאמר לעיל ויקהל משה את כל עדת בנ"י ויאמר אליהם אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם, והרי הקהלת כל עדת בנ"י היתה בשביל ציווי מלאכת המשכן אלא שהקדים אזהרת שבת לומר שאין מלאכת המשכן דוחה שבת (כפרש"י לעיל פסוק ב'), ומדוע הפסיק הכתוב לאחרי אזהרת שבת ולפני ציווי מלאכת המשכן באמירה חדשה